

In een grote berk aan de Westsingel hangt een van de vleermuizenkasten.

De nachtzoen

Niet alleen overdag is er van alles te beleven op ons tuinpark – ook 's avonds en 's nachts kun je er allerlei prachtigs zien. Zo blijkt wel weer uit het verhaal van Erik.

TEKST: ERIK HOOIJBERG, DEVLIN FUNDERBURK EN MINKA KOCKS
BEELD: PRIVÉARCHIEF ERIK HOOIJBERG EN WIKIPIDEA

Zwoele zomeravonden herbergen soms fijne verrassingen. Op onze tuin, maar ook vlak bij de Nieuwe Meer, bloeit zeer uitbundig de grote teunisbloem. We hadden mazzel; de teunisbloem is namelijk tweejarig, dus je moet ruim op tijd de bladrozetten herkennen en deze rustig laten staan. De bloeiende teunisbloem is op het eerste gezicht een beetje een rare. Hij ziet er overdag ronduit slordig uit, met die verfrommelde bloemblaadjes. Je denkt al snel dat er iets mis is, maar dat is niet zo: de teunisbloem bloeit namelijk 's nachts in plaats van overdag. Op mooie zomeravonden loont het zeer de moeite eens wat vaker door de tuin te lopen, op zoek naar nieuwe belevenissen. Met een beetje geluk kun je de teunisbloemen zelfs zien openen. Het kost ze niet veel tijd om dat voor elkaar te krijgen; in een paar minuten is het voor elkaar. Ik heb mijn dochttertje ervoor wakker gemaakt. Wat een sensatie: de ene

na de andere bloem barst open en begint te geuren. Onweerstaanbaar voor tuinders en hun kinderen en natuurlijk voor nachtvlinders. Want daar is het de plant om te doen. De vlinders verdringen zich om als eerste nectar te kunnen oogsten en fladderen van bloem naar bloem. Op die manier komen ze zelf aan de kost en verspreiden ze tegelijkertijd het stuifmeel. Om zelfbestuiving te voorkomen, heeft de teunisbloem nog een prachtige aanpassing; de stamper steekt vaak al uit de nog niet-geopende bloem, zodat stuifmeel door nachtvlinders en andere insecten van andere bloemen wordt overgedragen. Een prachtige symbiose, en dat in je eigen tuin...

Nachtbrakers

In de avonduren zijn rond de tuinen meer nachtbrakers te vinden voor wie het gewoon werken geblazen is. Ik heb het over vleermuizen. In de schemering kun je ze al zien; vliegende beestjes die je vaak net niet raken als ze langsvliegen. Ze zien niet bijster veel,

maar hebben een perfect zicht op takken, mensen en op hun voedsel. Vleermuizen gebruiken namelijk 'echolocatie' om hun prooi te vinden en lastige obstakels te omzeilen. Al fladderend komen ze aan de kost. Voor deze dieren is het niet de onweerstaanbare geur van bloemen die aantrekkelijk is, maar muggen en andere insecten. Op Ons Buiten komen drie verschillende soorten vleermuizen voor. Dat weten we doordat er kortgeleden een inventaris is gemaakt met een *batdetector* die het ultrasone geluid van vleermuizen zichtbaar of hoorbaar kan maken. En dat is leuk en spannend.

VLIEGENDE BEESTJES DIE JE VAAK NET NIET RAKEN

Grote oren, schril geluid

Voor de ecologen van de stad Amsterdam zijn er twee stagiaires, Devlin Funderburken en Minka

Van links naar rechts: Rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en de gewone dwergvleermuis. Rechtsonder: Teunisbloem met nachtvlinder, mogelijk een (berken)-brandvlekvlinder.

Kocks, aan de gang geweest met een batdetector. Met dat apparaat zijn geluiden van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis gedetecteerd op ons tuinpark. Iedere vleermuissoort houdt zo zijn eigen frequentie (toonhoogte) en ritme aan, waardoor ze door

veelvoorkomende soort in Nederland, ook in Amsterdam. Met zijn gemiddelde lengte van 36 tot 51 millimeter is hij is een van de kleinste Europese vleermuissoorten. Zijn spanwijdte (lengte tussen beide vleugeluiteindes) is 18 tot 24 centimeter. De vacht van de gewone dwergvleermuis va-

46-58 millimeter groot en zijn spanwijdte is 22 tot 25 centimeter. De vacht van de ruige dwergvleermuis is zomers roodbruin en rond de herfst wordt deze donkerbruin met vaak grijze puntjes. De onderzijde is vaak lichter dan de rug. De snuit, vleugels en oren zijn bruinzwart. Hij eet middelgrote tot grote insecten.

DE VACHT VAN DE ROSSE VLEERMUIS IS HELDERROSSIGBRUIN

kenners dus ook op naam gebracht kunnen worden. Als ze rondvliegen zijn het onregelmatige pulsen, maar komt er een prooi langs, dan stijgt de frequentie zodat je die goed in beeld kunt krijgen en vangen. Devlin en Micka hebben de drie soorten beschreven, en ik maak hieronder gebruik van hun beschrijvingen.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een

rieert van donkerbruin tot oranjebruin of gelig. De snuit, oren en vleugels zijn zwartbruin. Hij eet muggen, gaasvliegen en motten. Tot wel driehonderd per nacht.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is een veelvoorkomende soort in Nederland, ook in Amsterdam. Hij lijkt veel op de gewone dwergvleermuis, maar is groter en grover gebouwd. Hij is gemiddeld

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is een algemeen voorkomende soort in Nederland, ook in Amsterdam. Het is een van de grootste vleermuissoorten van West-Europa. Hij is gemiddeld 60-80 millimeter groot en zijn spanwijdte is 47 tot 58 centimeter. De vacht van de rosse vleermuis is helderrossigbruin met in de zomer een gouden gloed. De onderzijde is vaak lichter dan de rug. De snuit, vleugels en oren zijn donkerbruin. Hij eet grote kevers en nachtvlinders.

Dagverblijf van de vleermuis

Bos, struweel, en open water zijn ideaal voor vleermuizen om hun kostje bijeen te scharrelen. Het is dus niet echt verbazingwekkend dat ze ook op en rond Ons Buiten te vinden zijn. Vleermuizen schuilen overdag in boomholten en spleten.

De keuring van 2013 voor het keurmerk Natuurlijk Tuinieren heeft ons ertoe gebracht een aantal vleermuiskasten op te hangen. In de schietwilg bij de werf, en in hoge bomen bij de verlandingsoevers hangen ze te wachten op bewoning. Tot onze grote vreugde is inmiddels al een van de kasten in gebruik genomen. We weten helaas nog niet welke soort vleermuis is ingetrokken, maar als het de rosse vleermuis is, dan kan die zich bij mij op de tuin tegoeddoen aan lekkere nachtvinders die onze teunisbloemen bezoeken.

groen@ons-buiten.nl

